TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2008 m. rugsėjo 16 d.*

Sujungtose bylose C-468/06–C-478/06

dėl *Efeteio Athinon* (Graikija) 2006 m. kovo 3 d. Nutartimi (C-468/06–C-474/06), 2006 m. kovo 17 d. Nutartimi (C-475/06 ir C-476/06) ir 2006 m. balandžio 7 d. Nutartimi (C-477/06 ir C-478/06), kurias Teisingumo Teismas gavo 2006 m. lapkričio 21 d., pagal EB 234 straipsnį pateiktų prašymų priimti prejudicinį sprendimą bylose

Sot. Lélos kai Sia EE (C-468/06),

Farmakemporiki AE Emporias kai Dianomis Farmakeftikon Proïonton (C-469/06),

Konstantinos Xydias kai Sia OE (C-470/06),

Farmakemporiki AE Emporias kai Dianomis Farmakeftikon Proïonton (C-471/06),

Ionas Stroumsas EPE (C-472/06),

* Proceso kalba: graikų.

Ionas Stroumsas EPE (C-473/06),

Pharmakapothiki Pharma-Group Messinias AE (C-474/06),

K. P. Marinopoulos AE Emporias kai Dianomis Pharmakeftikon Proïonton (C-475/06),

K. P. Marinopoulos AE Emporias kai Dianomis Pharmakeftikon Proïonton (C-476/06),

Kokkoris D. Tsánas K. EPE ir kt. (C-477/06),

Kokkoris D. Tsánas K. EPE ir kt. (C-478/06)

prieš

GlaxoSmithKline AEVE Farmakeftikon Proïonton, anksčiau – Glaxowellcome AEVE

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas V. Skouris, kolegijų pirmininkai P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts (pranešėjas) ir A. Tizzano, teisėjai R. Silva de Lapu-

erta, K. Schiemann, J. Makarczyk, P. Lindh, J.-C. Bonichot, T. von Danwitz ir A. Arabadjiev,

generalinis advokatas D. Ruiz-Jarabo Colomer,
posėdžio sekretorė L. Hewlett, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2008 m. sausio 29 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *Sot. Lélos kai Sia EE* (C-468/06), atstovaujamos *dikigoros* S. E. Kiliakovou,

— *Farmakemporiki AE Emporias kai Dianomis Farmakeftikon Proïonton* (C-469/06 ir C-471/06), *Konstantinos Xydias kai Sia OE* (C-470/06), *Ionas Stroumsas EPE* (C-472/06 ir C-473/06), *Pharmakapothiki Pharma-Group Messinias AE* (C-474/06) bei *K. P. Marinopoulos AE Emporias kai Dianomis Pharmakeftikon Proïonton* (C-475/06 ir C-476/06), atstovaujamų *dikigoroi* L. Roumanias ir G. Papaïoannou,

— *Kokkoris D. Tsánas K. EPE ir kt.* (C-477/06 ir C-478/06), atstovaujamos *dikigoros* G. Mastorakos,

— *Glaxosmithkline AEVE Farmakeftikon Proïonton*, atstovaujamos *dikigoroi* A. Komninos, D. Kyriakis, T. Kloukinas ir S. Zervoudaki ir *QC* I. Forrester ir *Rechtsanwalt* A. Schulz,

— Italijos vyriausybės, atstovaujamos I. M. Braguglia, padedamo *avvocato dello Stato* F. Arena,

— Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos E. Ośniecka-Tamecka bei P. Kucharski ir T. Krawczyk,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos T. Christoforou, F. Castillo de la Torre ir E. Gipsini Fournier,

susipažinęs su 2008 m. balandžio 1 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymai priimti prejudicinį sprendimą susiję su EB 82 straipsnio išaiškinimu.

2 Šie prašymai pateikti nagrinėjant bylas tarp farmacijos produktų didmenininkų *Sot. Lélos kai Sia EE*, *Farmakemporiki AE Emporias kai Dianomis Farmakeftikon Proïonton*, *Konstantinos Xydias kai Sia OE*, *Ionas Stroumsas EPE*, *Pharmakapothiki Pharma-Group Messinias AE*, K. P. *Marinopoulos AE Emporias kai Dianomis Pharmakeftikon Proïonton* ir *Kokkoris D. Tsánas K. EPE ir kt.* (toliau – apeliantai pagrindinėse bylose) ir bendrovės *GlaxoSmithKline AEVE Farmakeftikon Proïonton*,

anksčiau – *Glaxowellcome AEVE* (toliau – *GSK AEVE*), dėl šios bendrovės atsisakymo įvykdyti jų pateiktus tam tikrų vaistų užsakymus.

Teisinis pagrindas

Bendrijos teisės aktai

3 1988 m. gruodžio 21 d. Tarybos direktyvoje 89/105/EEB dėl priemonių, reglamentuojančių žmonėms skirtų vaistų kainų nustatymą ir šių vaistų įtraukimą į nacionalinių sveikatos draudimo sistemų sritį, skaidrumo (OL L 40, 1989, p. 8) įtvirtinti tam tikri reikalavimai, kurių valstybės narės privalo laikytis taikydamos nacionalines priemones, kuriomis siekiama kontroliuoti žmonėms skirtų vaistų kainų nustatymą ar apriboti į nacionalines sveikatos draudimo sistemas įtraukiamų vaistų asortimentą.

4 Minėtos direktyvos 2–4 konstatuojamosiose dalyse nustatyta:

„kadangi valstybės narės yra ėmęsi ekonominio pobūdžio priemonių dėl vaistų pardavimo, siekiant kontroliuoti sveikatos apsaugai skirtas išlaidas tokiems gaminiams; kadangi tokios priemonės apima tiesiogines ir netiesiogines vaistų kainų kontrolės priemones dėl to, kad vaistų rinkoje nepakanka ar visai nėra konkurencijos ir ribojamas į nacionalines sveikatos draudimo sistemas įtraukiamų vaistų asortimentas;

kadangi pagrindinis tokių priemonių tikslas yra visuomenės sveikatinimas užtikrinant galimybę įsigyti pakankamai vaistų derama kaina; kadangi vis dėlto tokiomis priemonėmis taip pat turi būti siekiama stimuliuoti vaistų gamybos ekonominį efektyvumą ir skatinti naujų vaistų tyrimą bei plėtojimą, nuo kurių galiausiai priklauso aukšto visuomenės sveikatingumo lygio palaikymas Bendrijoje;

kadangi tokių priemonių nesutapimai gali trukdyti arba iškreipti Bendrijos vidaus prekybą vaistais ir kartu tiesiogiai paveikti bendros vaistų rinkos funkcionavimą.“

5 2001 m. lapkričio 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/83/EB dėl Bendrijos kodekso, reglamentuojančio žmonėms skirtus vaistus (OL L 311, p. 67), iš dalies pakeistos 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/27/EB (OL L 136, p. 34, toliau – Direktyva 2001/83), 81 straipsnyje numatyta:

„Tiekiant vaistus vaistinėms ir juridiniams asmenims (įmonėms), kurie turi leidimą arba teisę tiekti vaistą visuomenei, valstybės narės leidimo užsiimti vaistų didmeniniu platinimu turėtojui, kuriam tą leidimą išdavė kita valstybė narė, netaiko jokių prievolių, ypač viešosios paslaugos prievolių, griežtesnių negu tos, kurias ji taiko asmenims, kuriems jos pačios yra išdavusios leidimus verstis atitinkama veikla.

Leidimo prekiauti vaistu turėtojas ir minėto vaisto, faktiškai pateikto į valstybės narės rinką, platintojai savo atsakomybe užtikrina atitinkamą ir nuolatinį to vaisto tiekimą vaistinėms ir asmenims, turintiems leidimą tiekti vaistus taip, kad minėtos valstybės narės pacientų poreikiai būtų patenkinami.

Be to, minėtos šio straipsnio įgyvendinimo priemonės turėtų būti pagrįstos kaip būtinos visuomenės sveikatos apsaugai ir atitikti tokios apsaugos tikslus, laikantis (EB) sutarties taisyklių, ypač susijusių su laisvu prekių judėjimu ir konkurencija.“ (Patikslintas vertimas)

Nacionalinės teisės aktai

6 Graikijos įstatymo Nr. 703/1977 dėl monopolijų ir oligopolijų kontrolės bei laisvos konkurencijos apsaugos (FEK A’ 278) 2 straipsnis iš esmės atitinka EB 82 straipsnio nuostatas.

7 Pagal Graikijos įstatymo Nr. 1316/1983 29 straipsnį visi leidimų prekiauti farmacijos produktais turėtojai privalo reguliariai tiekti į rinką gaminamus ar importuojamus produktus.

8 Be to, Graikijos teisės aktuose numatyta, kad norint verstis farmacijos produktų didmeninio platinimo veikla reikia turėti specialų leidimą, o didmenininkai įpareigojami konkrečioje geografinėje teritorijoje tenkinti vaistų asortimento poreikius.

Pagrindinės bylos ir prejudiciniai klausimai

9 *GSK AEVE* yra Jungtinėje Karalystėje įsteigtos farmacijos produktų tyrimų ir gamybos bendrovės *GlaxoSmithKline plc* (toliau – *GSK plc*) dukterinė įmonė Graikijoje. *GSK AEVE* užsiima farmacijos produktų, kuriuos tiekia GSK grupė (toliau – GSK), importu, sandėliavimu ir platinimu Graikijoje. Graikijos Respublikos teritorijoje ji turi leidimą prekiauti, be kitų, *Imigran*, *Lamictal* ir *Serevent* produktais, kurie yra vaistai, skirti atitinkamai migrenai, epilepsijai ir astmai gydyti (toliau – aptariami vaistai), ir kuriems gauti Graikijoje reikalingas gydytojo receptas.

10 Daugelį metų kiekvienas iš apeliantų pagrindinėse bylose pirko iš *GSK AEVE* minėtus vaistus visomis galimomis jų formomis ir platino juos Graikijos rinkoje bei kitose valstybėse narėse.

11 Baigiantis 2000 m. spalio mėnesiui *GSK AEVE* pasirėmė šių vaistų nepakankamumu Graikijos rinkoje, už kurį, jos teigimu, ji nebuvo atsakinga, kad pakeistų savo platinimo sistemą. Nuo 2000 m. lapkričio 6 d. ji nebevykdė apeliantų pagrindinėse bylose pateikiamų aptariamų vaistų užsakymų ir tarpininkaujama bendrovės *Farmacenter AE* (toliau – *Farmacenter*) pradėjo juos pati platinti Graikijos ligoninėms ir vaistinėms.

12 2000 m. gruodžio mėn. *GSK AEVE* kreipėsi į *Epitropi Antagonismou* (Konkurencijos komisija) siekdama gauti įvertinimą dėl pažeidimų nebuvimo, kuriame būtų nustatyta, kad jos naujoji tiesioginio vaistų pardavimo Graikijos ligoninėms ir vaistinėms politika nepažeidė Įstatymo Nr. 703/1977 2 straipsnio.

13 2001 m. vasario mėn. *GSK AEVE* manydama, kad aprūpinimas vaistais Graikijos rinkoje tam tikra prasme tapo normalus ir atsargos ligoninėse ir vaistinėse buvo

užtikrintos, pradėjo iš naujo tiekti ribotą aptariamų vaistų kiekį apeliantams pagrindinėse bylose bei kitiems didmenininkams ir netrukus baigė savo bendradarbiavimą su *Farmacenter*.

14 Tada *GSK AEVE* atsiėmė savo prašymą pateikti įvertinimą dėl pažeidimų nebuvimo, tačiau 2001 m. vasario mėn. pateikė naują prašymą pateikti įvertinimą dėl jos pardavimo politikos teisėtumo, kuris savo ruožtu 2001 m. gruodžio mėn. buvo pakeistas nauju prašymu. Po derybų su *Epitropi Antagonismou GSK AEVE* sutiko pristatyti tokį vaistų kiekį, kuris atitiko nacionalinį suvartojimą, padidintą 18 %.

15 Tuo pačiu metu apeliantai pagrindinėse bylose ir kiti vaistų didmenininkai bei kai kurios Graikijos vaistininkų ir didmenininkų asociacijos kreipėsi į *Epitropi Antagonismou* su prašymu pripažinti, kad *GSK AEVE* ir *GSK plc* aptariamų vaistų pardavimo politika buvo piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi pagal Įstatymo Nr. 703/1977 2 straipsnį ir EB 82 straipsnį.

16 2001 m. rugpjūčio 3 d. *Epitropi Antagonismou* sprendimu dėl laikinųjų priemonių taikymo įpareigojo *GSK AEVE*, kol bus priimtas galutinis sprendimas šioje byloje, vykdyti jai pateiktus apeliantų pagrindinėse bylose aptariamų vaistų užsakymus. *GSK AEVE* pateikė *Dioikitiko Efeteio Athinon* (Atėnų administracinis apeliacinis teismas) prašymus sustabdyti šio sprendimo vykdymą ir jį panaikinti, kuriuos šis teismas atmetė.

17 *Ethnikos Organismos Farmakon* (Nacionalinė farmacijos produktų įstaiga), kurią *GSK AEVE* informavo apie sunkumus, su kuriais ji susidurianti, kad pateiktų didmenininkams prašomą vaistų kiekį, 2001 m. lapkričio 27 d. išleido aplinkraštį, kuriame nurodė farmacijos bendrovėms ir visiems vaistų platintojams pristatyti vaistų kiekį, atitinkantį receptinių vaistų poreikį, padidintą 25 %.

18 Laikotarpiu nuo 2001 m. balandžio 30 d. iki 2002 m. lapkričio 11 d. visi apeliantai pagrindinėse bylose pareiškė ieškinius *Polymeles Protodikeio Athinon* (Atėnų pirmosios instancijos teisme), nurodydami, kad *GSK AEVE* sprendimas nutraukti užsakytų vaistų pristatymą ir parduoti juos tarpininkaujant *Farmacenter* buvo nesąžiningi ir antikonkurenciniai veiksmai bei piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi, kurią *GSK AEVE* užėmė aptariamų vaistų rinkose. Savo ieškiniuose jie prašė, pirma, nurodyti *GSK AEVE* jiems pristatyti vaistų kiekį, atitinkantį nuo 2000 m. sausio 1 d. iki 2000 m. spalio 31 d. jiems parduotų produktų mėnesinį vidurkį, ir, antra, atlyginti žalą ir negautą pelną. Kai kuriuose iš šių ieškinių buvo nurodyta, jog konkrečiau prašoma, kad minėtai bendrovei būtų nurodyta toliau tiekti tokį vaistų kiekį, kuris atitinka vaistų, kuriuos *GSK AEVE* jiems pristatė per tą patį laikotarpį, mėnesinį vidurkį, padidintą tam tikru procentu.

19 *Epitropi Antagonismou*, tuo pačiu metu gavęs šio sprendimo 15 punkte nurodytus skundus ir prašymą pateikti įvertinimą dėl pažeidimų nebuvimo, 2003 m. sausio 22 d. Sprendimu Teisingumo Teismui pateikė seriją klausimų, susijusių su EB 82 straipsnio išaiškinimu, o šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą Teisingumo Teismo kanceliarijoje buvo įregistruotas numeriu C-53/03.

20 Tarp 2003 m. sausio ir spalio mėn. *Polymeles Protodikeio Athinon* priėmė sprendimą dėl apeliantų pagrindinėse bylose pareikštų *GSK AEVE* ieškinių. Nors šis teismas šiuos ieškinius pripažino priimtinais, išskyrus prašymus atlyginti negautą pelną, jis juos atmetė kaip nepagrįstus remdamasis tuo, kad *GSK AEVE* atsisakymas parduoti vaistus nebuvo nepateisinamas ir dėl to negalėjo būti laikomas piktnaudžiavimu dominuojančia padėtimi.

21 Apeliantai pagrindinėse bylose dėl tokių sprendimų pateikė apeliacinius skundus *Efeteio Athinon* (Atėnų apeliaciniam teismui). Kai kuriose iš šių bylų *GSK AEVE* padavė priešpriešinį apeliacinį skundą. Tačiau šis teismas sustabdė kai kurių jam pateiktų bylų nagrinėjimą iki Teisingumo Teismo sprendimo dėl *Epitropi Antagonismou* prašymo priimti prejudicinį sprendimą.

22 2005 m. gegužės 31 d. Sprendimu *Syfait ir kt.* (C-53/03, Rink. p. I-4609) Teisingumo Teismas nusprendė neturintis kompetencijos atsakyti į *Epitropi Antagonismou* pateiktus klausimus, nes šis nėra teismas pagal EB 234 straipsnį.

23 Manydamas, kad sprendimams priimti reikalingi atsakymai į tuos pačius klausimus, kuriuos *Epitropi Antagonismou* buvo pateikęs Teisingumo Teismui, *Efeteio Athinon* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuo prejudicinius klausimus:

„1. Ar įmonės, užimančios dominuojančią padėtį, atsisakymas įvykdyti visus jai pateiktus didmenininkų užsakymus, siekiant suvaržyti farmacijos produktų didmenininkų eksportą ir apriboti lygiagrečia prekyba daromą žalą, *ipso facto* yra piktnaudžiavimas EB 82 straipsnio prasme? Ar atsakymas į šį klausimą priklauso nuo to, kad dėl kainų skirtumų Europos Sąjungoje, atsirandančių dėl valstybės kišimosi arba, kitaip tariant, dėl to, kad farmacijos produktų rinkoje nėra tikros konkurencijos sąlygų, o, atvirkščiai, ši rinka pasižymi dideliu valstybės kišimusi, lygiagreti prekyba yra ypač pelninga didmenininkams? Galiausiai, ar nacionalinis teismas privalo vienodai taikyti Bendrijos konkurencijos teisės normas rinkose, veikiančiose konkurencijos sąlygomis, ir rinkose, kuriose konkurencija iškraipoma dėl valstybės kišimosi?

2. Jei Teisingumo Teismas nustatytų, kad dėl pirmiau minėtų priežasčių lygiagrečios prekybos ribojimai, kurių imasi dominuojanti įmonė, ne visada yra piktnaudžiavimas, tuomet kaip turėtų būti nustatytas galimas piktnaudžiavimas?

Konkrečiai kalbant:

a) Ar vidutinio nacionalinio suvartojimo procentinės dalies viršijimas ir (arba) dominuojančią padėtį užimančios įmonės patirti nuostoliai, palyginti su jos bendrąja apyvarta ir bendruoju pelnu, yra tinkami kriterijai? Jei atsakymas būtų teigiamas, tuomet kaip reikėtų nustatyti viršytą procentinę dalį ir nuostolius, pastaruosius išreiškiant procentu nuo apyvartos ir bendrojo pelno, kuriuos viršijus nagrinėjami veiksmai būtų laikomi piktnaudžiavimu?

b) Ar galima laikytis požiūrio, pagrįsto interesų palyginimu, ir, jei taip, kokie interesai turi būti palyginti?

Dar konkrečiau kalbant:

i) Ar atsakymas priklauso nuo to, kad galutinis vartotojas, pacientas, gauna ribotos finansinės naudos iš lygiagrečios prekybos?

ii) Ar reikia atsižvelgti į tai ir, jei taip, kiek, kad socialinio draudimo institucijos suinteresuotos gauti pigesnius vaistus?

c) Į kokius dar kriterijus ar požiūrius būtų galima atsižvelgti pagrindinėse bylose?“

24 2006 m. rugsėjo 1 d. Sprendimu 318/V/2006 *Epitropi Antagonismou* priėmė sprendimą dėl jam pateiktų skundų prieš *GSK*. Šiame sprendime jis pripažino, kad *GSK* neužėmė dominuojančios padėties vaistų *Imigran* ir *Serevent* rinkoje, nes juos gali atstoti kiti vaistai, bet kad tokią padėtį ji užėmė vaisto *Lamictal* rinkoje, nes epilepsija sergantys ligoniai galėjo patirti sunkumų prisitaikydami kitus vaistus šiai ligai gydyti.

25 Tame pačiame sprendime *Epitropi Antagonismou* konstatavo, kad *GSK* pažeidė Įstatymo Nr. 703/1977 2 straipsnį laikotarpiu nuo 2000 m. lapkričio mėn. iki 2001 m. vasario mėn., bet kad šio straipsnio ji nepažeidė laikotarpiu po 2001 m. vasario mėn., ir kad per šiuos abu laikotarpius ji nepažeidė EB 82 straipsnio.

26 Apeliantai pagrindinėse bylose paprašė panaikinti šį sprendimą *Dioikitiko Efeteio Athinon*.

27 2007 m. sausio 29 d. Teisingumo Teismo pirmininko nutartimi bylos C-468/06–C-478/06 buvo sujungtos, kad būtų bendrai vykdoma rašytinė ir žodinė proceso dalys ir priimamas galutinis sprendimas.

Dėl prejudicinių klausimų

28 Savo klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar farmacijos įmonės, užimančios dominuojančią padėtį tam tikrų vaistų nacionalinėje rinkoje, atsisakymas įvykdyti jai pateiktus didmenininkų užsakymus dėl to, kad jie užsiima lygiagrečiu šių vaistų eksportu į kitas

valstybes nares, yra EB 82 straipsniu draudžiamas piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi.

29 Šiame kontekste prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia Teisingumo Teismo dėl grupės veiksnių, kaip antai dėl tos aplinkybės, kad kainas farmacijos sektoriuje valstybėse narėse tam tikru laipsniu reglamentuoja teisės aktai, dėl lygiagrečios prekybos poveikio farmacijos įmonių pajamoms reikšmės ir pateikia klausimą, ar ši lygiagreti prekyba gali duoti finansinės naudos galutiniams šių vaistų vartotojams.

30 Teisingumo Teismui pateiktose pastabose *GSK AEVE* tvirtina, kad jos atsisakymas pristatyti prašomą vaistų kiekį apeliantams pagrindinėse bylose nėra piktnaudžiavimas. Iš tiesų, viena vertus, tai nėra realus atsisakymas pristatyti, kadangi, išskyrus kelių savaičių laikotarpį nuo 2000 m. lapkričio mėn. iki 2001 m. vasario mėn., ji visada buvo pasirengusi didmenininkams pateikti pakankamą vaistų kiekį. Kita vertus, dėl jos didmenininkai neatsidūrė tokioje padėtyje, dėl kurios atsirastų galimybė jiems būti išstumtiems iš rinkos, nes jos pristatomas kiekis jiems leido padengti visą Graikijos rinkos poreikį ar net daugiau, nei reikalavo ši rinka.

31 *GSK AEVE* teigimu, veiksniai, leidžiantys nustatyti, ar įmonės, kuri atsisako pristatyti prekę, veiksmai yra piktnaudžiavimas, priklauso nuo ekonominio ir norminio aptariamos padėties konteksto. Kalbant apie aprūpinimo vaistais apribojimą, kuriuo siekiama apriboti lygiagrečią prekybą, reikėtų atsižvelgti į visur egzistuojančius teisės aktus dėl kainų ir platinimo vaistų sektoriuje, neigiamas neribotos lygiagrečios prekybos pasekmes farmacijos įmonių investicijoms tyrimams ir plėtojimui, taip pat į nedidelę šios prekybos naudą galutiniams šių vaistų vartotojams.

32 Galiausiai tiek apeliantai pagrindinėse bylose, tiek Italijos ir Lenkijos vyriausybės bei Europos Bendrijų Komisija savo pastabose nurodė manančios, kad dominuojančią padėtį užimančios įmonės atsisakymas pristatyti vaistus didmenininkams siekiant apriboti lygiagrečią prekybą iš esmės buvo piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi pagal EB 82 straipsnį. Jų teigimu, nė vienas iš prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodytų veiksnių, kuriuos nurodė *GSK AEVE* siekdama pateisinti savo atsisakymą pristatyti vaistus, savaime negali panaikinti šios praktikos neteisėtumo.

Dėl atsisakymo pristatyti vaistus, galinčio panaikinti konkurenciją

33 Reikia priminti, kad EB 82 straipsnyje kaip nesuderinamas su bendrąja rinka draudžiamas bet koks vienos ar keleto įmonių piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi bendrojoje rinkoje arba didelėje jos dalyje, galintis paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą. Pagal to paties straipsnio antrosios pastraipos b punktą toks piktnaudžiavimas konkrečiai gali būti gamybos, rinkų arba technikos raidos ribojimas pažeidžiant vartotojų interesus.

34 Iš nusistovėjusios Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad dominuojančią padėtį tam tikro produkto rinkoje užimančios įmonės atsisakymas vykdyti ankstesnio kliento užsakymus yra piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi pagal EB 82 straipsnį, kai be jokios objektyvios priežasties tokie veiksmai gali išstumti prekybos partnerį iš konkurencinės kovos (žr. šiuo klausimu 1974 m. kovo 6 d. Sprendimo *Istituto Chemioterapico Italiano ir Commercial Solvents prieš Komisiją*, 6/73 ir 7/73, Rink. p. 223, 25 punktą ir 1978 m. vasario 14 d. Sprendimo *United Brands ir United Brands Continentaal prieš Komisiją*, 27/76, Rink. p. 207, 183 punktą).

35 Kalbant apie įmonės atsisakymą pristatyti savo produktus vienoje valstybėje narėje didmenininkams, kurie eksportuoja šiuos produktus į kitas valstybes nares, pažymėtina, kad toks poveikis konkurencijai gali būti ne tik tada, kai šis atsisakymas sudaro kliūčių šių didmenininkų veiklai minėtos valstybės narės rinkoje, bet taip pat kai dėl tokio atsisakymo jie pašalinami iš veiksmingos konkurencijos platinant tuos pačius produktus šių kitų valstybių narių rinkoje.

36 Šiuo atveju šalys pagrindinėse bylose sutaria, kad atsisakydama vykdyti Graikijos didmenininkų užsakymus *GSK AEVE* siekia riboti lygiagretų eksportą, kuriuo šie užsiima, į kitų valstybių narių, kuriose aptariamų vaistų pardavimo kaina yra didesnė, rinką.

37 Dėl kitų, nei farmacijos produktų, sektorių Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad praktika, kuria dominuojančią padėtį užimanti įmonė siekia apriboti lygiagrečią prekybą produktais, kuriais ji prekiauja, yra piktnaudžiavimas šia dominuojančia padėtimi, visų pirma tada, kai tokia praktika stabdo lygiagretų importą, neutralizuodama galbūt palankesnį kitose Bendrijos pardavimo teritorijose taikomų kainų lygį (žr. šiuo klausimu 1975 m. lapkričio 13 d. Sprendimo *General Motors Continentaal prieš Komisiją*, 26/75, Rink. p. 1367, 12 punktą) arba kai ja siekiama sudaryti kliūčių reimportui, dėl kurio šios įmonės platinimo tinklui atsiranda konkurencija (1986 m. lapkričio 11 d. Sprendimo *British Leyland prieš Komisiją*, 226/84, Rink. p. 3263, 24 punktas). Iš tikrųjų lygiagrečiam importui taikoma tam tikra apsauga pagal Bendrijos teisę, nes jis skatina prekybos plėtojimą ir konkurencijos stiprinimą (1992 m. sausio 16 d. Sprendimo *X*, C-373/90, Rink. p. I-131, 12 punktas).

38 Savo rašytinėse pastabose *GSK AEVE* tvirtina, kad prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo prejudiciniuose klausimuose nurodytos aplinkybės yra objektyvios priežastys, dėl kurių tai, kad farmacijos įmonė riboja vaistų pristatymą pagal tam tikros nacionalinės rinkos poreikius, negali būti laikoma piktnaudžiavimu, jei ši įmonė gauna užsakymų iš didmenininkų, kurie veikia lygiagrečiai eksportuodami į kitas valstybes nares, kuriose šių vaistų pardavimo kaina yra didesnė.

39 Todėl siekiant nustatyti, ar farmacijos įmonės atsisakymas pristatyti vaistus tokiems didmenininkams iš tikrųjų patenka į EB 82 straipsnyje, konkrečiai – į šio straipsnio antrosios pastraipos b punkte įtvirtinto draudimo taikymo sritį, reikia išnagrinėti, ar, kaip tvirtina *GSK AEVE*, yra objektyvių priežasčių, dėl kurių tokia praktika negali būti laikoma piktnaudžiavimu šios įmonės užimama dominuojančia padėtimi (žr. šiuo klausimu minėto sprendimo *United Brands ir United Brands Continentaal prieš Komisiją* 184 punktą ir 2007 m. kovo 15 d. Sprendimo *British Airways prieš Komisiją*, C-95/04 P, Rink. p. I-2331, 69 punktą).

Dėl atsisakymo pristatyti vaistus neteisėtumo

40 Remdamasi minėtu sprendimu *United Brands ir United Brands Continentaal prieš Komisiją GSK AEVE* nurodo, kad dominuojančią padėtį užimanti įmonė nėra įpareigota vykdyti neįprastų užsakymų ir gali imtis protingų priemonių, kurių reikalauja jos teisėtų prekybinių interesų apsauga.

41 Konkrečiau kalbant apie farmacijos produktų sektorių, *GSK AEVE* pirmiausia tvirtina, kad bendroji to paties prekių ženklo konkurencijos apsaugos logika neveikia šiame sektoriuje, kur valstybių narių viešosios valdžios institucijų įsikišimas trukdytų vaistų gamintojams vystyti savo veiklą įprastomis konkurencijos sąlygomis.

42 Viena vertus, iš tikrųjų farmacijos įmonės nekontroliuoja savo produktų kainų, kurias įvairiais lygiais nustato viešosios valdžios institucijos, kurios, kai egzistuoja nacionalinė sveikatos apsaugos sistema, yra ir vaistų pirkėjos. Net jeigu šios kainos yra minėtų valdžios institucijų derybų su farmacijos įmonėmis rezultatas, tai, kad šios

įmonės su jomis sutinka, nereiškia, kad šios kainos padengia fiksuotas kainas, susijusias su farmacijos produkto plėtojimu. Be to, nežiūrint galimos tokios suderėtos kainos sistemos, valstybės narės vis dėlto gali įpareigoti šias kainas sumažinti.

43 Kita vertus, vaistų gamintojams taikomos konkrečios su jų platinimu susijusios pareigos. Nors kai farmacijos įmones įstatymai įpareigoja pristatyti savo produktus visoms valstybės narėms, kur jos turi leidimą tą daryti, lygiagrečiu eksportu užsiimantys ūkio subjektai turi laisvę perkelti savo veiklą, susijusią su tam tikru produktu, iš vienos rinkos į kitas, kai kitos rinkos siūlo didesnį pelną, o dėl to tam tikrose eksporto valstybėse narėse gali atsirasti nepakankamumas. Šitaip lygiagreti prekyba turi neigiamų pasekmių vaistų gamybos ir platinimo planavimui.

44 Antra, *GSK AEVE* nurodo, kad lygiagreti vaistų prekyba sumažina pelną, kurį farmacijos įmonės galėtų investuoti į vaistų tyrimus ir plėtojimą, nuo kurių jos priklauso, kad išliktų konkurencingos ir patrauklios investuotojams. Tačiau lygiagrečia prekyba besinaudojantys platintojai niekaip neprisideda prie farmacijos naujovių skatinimo. Be to, valstybėse narėse, kur fiksuota vaistų kaina yra santykinai maža, prekyba naujais vaistais galėtų būti paveikta, jeigu farmacijos įmonėms taptų neįmanoma sumažinti aprūpinimą, siekiant apriboti lygiagrečią prekybą. Iš tikrųjų tokiu atveju pastarosios būtų suinteresuotos stabdyti naujų produktų pateikimą į valstybes nares, kur kainos yra mažos.

45 Trečia, *GSK AEVE* nurodo, kad lygiagreti prekyba galutiniams pirkėjams realiai neduoda naudos. Iš tikrųjų, kadangi didžioji dalis kainų skirtumo, dėl kurio ši prekyba tampa naudinga, tenka tarpininkams, lygiagreti prekyba negali daryti realaus spaudimo vaistų kainoms valstybėse narėse, kur šios kainos yra didesnės. Kalbant apie valstybes nares, kur vaistų poreikį padengia viešieji pirkimai, lygiagrečiu importu užsiimantys ūkio subjektai, atsižvelgiant į tai, kad jie dalyvauja atsitiktinai, taip pat negali užimti padėties, leidžiančios jiems sumažinti kainų lygį.

46 Pripažindama, kad EB 82 straipsnyje įtvirtintas draudimas netaikomas, kai dominuojančią padėtį užimančios įmonės veiksmai yra objektyviai pateisinami, Lenkijos vyriausybė ir Komisija pabrėžia, kad šiai įmonei tenka pareiga įrodyti aplinkybes, galinčias pateisinti jos praktiką.

47 Apeliantai pagrindinėse bylose, kaip ir Lenkijos vyriausybė bei Komisija, mano, kad EB 82 straipsnio taikymas negali skirtis farmacijos produktų sektoriuje vien dėl to, kad šiame sektoriuje kainas – tiesiogiai ar netiesiogiai – nustato viešosios valdžios institucijos. Iš tikrųjų net tose valstybėse narėse, kur kainos yra mažesnės, vaisto kaina priklauso nuo derybų su farmacijos įmonėmis, kurios neparduotų savo vaistų, jeigu jų netenkintų siūlomos kainos. Be to, nėra priežastinio ryšio tarp lygiagrečios prekybos poveikio farmacijos įmonių pelnui ir jų investicijoms tyrimų ir plėtojimo srityje. Galiausiai lygiagreti prekyba vaistais duoda neabejotiną naudą pacientams ir nacionalinėms socialinės apsaugos sistemoms gali leisti sutaupyti lėšų.

48 Apeliantai pagrindinėse bylose priduria, kad atsižvelgimas į *GSK AEVE* nurodytus įrodymus prieštarautų Teisingumo Teismo praktikai laisvo prekių judėjimo srityje, nes ši teismo praktika leidžia tik EB 30 straipsnyje išvardytus pateisinimus.

49 Šiuo klausimu reikia priminti, kad minėto sprendimo *United Brands ir United Brands Continentaal prieš Komisiją* 182 punkte Teisingumo Teismas nusprendė, kad dominuojančią padėtį užimanti įmonė, siekdama prekiauti produktu, turinčiu žinomo ir vartotojų vertinamo prekių ženklo reputaciją, negali sustabdyti savo pristatymo nuolatiniam klientui, kuris laikosi įprastos prekybos praktikos, jei šio kliento pateikti užsakymai nėra neįprasti. To paties sprendimo 183 punkte Teisingumo Teismas nusprendė, kad tokie veiksmai prieštarauja EEB sutarties 3 straipsnio f punkte (vėliau – EB sutarties 3 straipsnio g punktas, dabar – EB 3 straipsnio 1 dalies g punktas) įtvirtintiems tikslams, plačiau nurodytiems EEB sutarties 86 straipsnyje (vėliau – EB sutarties 86 straipsnis, dabar – EB 82 straipsnis), visų pirma šio straipsnio antrosios pastraipos b ir c punktuose, nes atsisakymas

parduoti apribotų rinkas, pažeisdamas vartotojų interesus, ir reikštų diskriminaciją, kuri galiausiai gali išstumti prekybos partnerį iš atitinkamos rinkos.

50 Minėto sprendimo *United Brands ir United Brands Continentaal prieš Komisiją* 189 punkte Teisingumo Teismas pažymėjo, kad nors dominuojančią padėtį užimanti įmonė turi teisę ginti savo komercinius interesus, jeigu jiems keliama grėsmė, ir kad laikantis protingumo kriterijaus reikia jai leisti imtis veiksmų, kurie, jos manymu, yra tinkami minėtiems interesams apsaugoti, vis dėlto negalima leisti tokių veiksmų, jei jais siekiama sustiprinti dominuojančią padėtį ir ja piktnaudžiauti.

51 Tokiomis aplinkybėmis reikia išnagrinėti, ar, kaip tvirtina *GSK AEVE*, farmacijos produktų sektoriuje yra ypatingų aplinkybių, dėl kurių, apskritai kalbant, dominuojančią padėtį užimančios įmonės atsisakymas pristatyti klientams tam tikroje valstybėje narėje, užsiimantiems lygiagrečiu eksportu į kitas valstybes nares, kur vaistų kainos yra didesnės, nėra neteisėtas.

Dėl lygiagrečios prekybos pasekmių galutiniams vartotojams

52 Pirmiausia reikia išnagrinėti argumentą, kuriuo *GSK AEVE* remiasi dėl to, kad bet kuriuo atveju lygiagreti prekyba duoda tik šiek tiek finansinės naudos galutiniams vartotojams.

53 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad lygiagretus vaistų eksportas iš vienos valstybės narės, kur kainos yra mažos, į kitas valstybes nares, kur kainos yra didesnės, iš esmės

leidžia šių vaistų pirkėjams pastarosiose valstybėse narėse turėti alternatyvų vaistų tiekimo šaltinį, o tai neabejotinai yra tam tikra nauda galutiniam šių vaistų vartotojui.

54 Iš tiesų, kaip pažymėjo *GSK AEVE*, kalbant apie lygiagrečiai eksportuojamus vaistus, tai, kad kainos eksporto ir importo valstybėse narėse skiriasi, nebūtinai reiškia, kad galutinis vartotojas importo valstybėje narėje pasinaudos kaina, kuri atitinka kainą eksporto valstybėje narėje, nes tokiu eksportu užsiimantys didmenininkai patys turės naudos iš lygiagrečios prekybos.

55 Tačiau kito tiekimo šaltinio, kuris yra lygiagreti prekyba importo valstybėje narėje, patrauklumas ir yra būtent tas, kad ši prekyba gali pasiūlyti šios valstybės narės rinkoje tuos pačius produktus mažesnėmis kainomis nei tos, kurias toje pačioje rinkoje taiko farmacijos įmonės.

56 Dėl to net tose valstybėse narėse, kur vaistų kainas reglamentuoja teisės aktai, lygiagreti prekyba gali daryti spaudimą kainoms ir dėl to sukurti finansinę naudą ne tik sveikatos draudimo fondams, bet ir atitinkamiems pacientams, kuriems patiems tenkanti apmokėti vaistų kainos dalis bus mažesnė. Lygiai taip pat, kaip pažymi Komisija, lygiagreti prekyba vaistais tarp vienos valstybės narės ir kitos valstybės narės gali išplėsti pasiūlą pastarosios institucijoms, kurios apsirūpina vaistais rengdamos viešųjų pirkimų konkursus, kuriuose lygiagrečiu importu užsiimantys ūkio subjektai gali siūlyti vaistus mažesnėmis kainomis.

57 Dėl to nesant būtinybės Teisingumo Teismui priimti sprendimo dėl to, ar dominuojančią padėtį užimanti įmonė turi įvertinti savo piktnaudžiavimą prekybos partnerio

atžvilgiu, atsižvelgiant į laipsnį, kuriuo pastarojo veikla teikia naudą galutiniams vartotojams, reikia pažymėti, kad tokiomis kaip pagrindinės bylos aplinkybėmis tokia įmonė negali remtis prielaida, kad lygiagretus eksportas, kurį ji siekia apriboti, galutiniams vartotojams teikia tik labai nedidelės naudos.

Dėl kainas ir tiekimą farmacijos produktų sektoriuje reglamentuojančių nacionalinės teisės aktų poveikio

58 Toliau kalbant apie argumentą dėl farmacijos rinkos Bendrijoje reglamentavimo laipsnio pirmiausia reikia išnagrinėti galimą nacionalinės teisės aktų vaistų kainų srityje poveikį, vertinant atsisakymo juos pristatyti neteisėtumą.

59 Iš tikrųjų reikia konstatuoti, kad daugelyje valstybių narių vaistus, visų pirma tuos, kuriems gauti reikalingas gydytojo receptas, reglamentuoja teisės aktai, atitinkamų gamintojų prašymu ir remiantis jų pateikta informacija skirti šių vaistų pardavimo kainoms ir (arba) tarifų lentelėms, kuriomis remiantis atitinkamą receptinį vaistą kompensuos atitinkama sveikatos draudimo sistema, nustatyti. Todėl tam tikrų vaistų kainų skirtumai valstybėse narėse priklauso nuo skirtingo lygio, kuriam jie yra priskirti, kainų ir (arba) tarifų lentelių, kurios turi būti taikomos šiems vaistams.

60 Pagrindinės bylos yra susijusios su nesuderinta sritimi, kurioje Bendrijos teisės aktų leidėjas, priimdamas Direktyvą 89/105, tik įpareigojo valstybes nares užtikrinti, kad sprendimai kainų ir kompensavimo nustatymo srityje bus priimti skaidriai, laikantis nediskriminavimo principo ir per tam tikrus konkrečius terminus.

61 Šiuo klausimu reikia pažymėti, pirma, kad valstybių narių atliekama vaistų pardavimo kainų ar kompensavimo dydžio kontrolė neužkerta kelio taikyti jų kainoms pasiūlos ir paklausos dėsnių.

62 Todėl tam tikrose valstybėse narėse viešosios valdžios institucijos nesikiša į kainų nustatymo procesą ar tik nustato tarifų lentelę, pagal kurią nacionalinė sveikatos draudimo sistema kompensuos tam tikrą receptinį vaistą, šitaip palikdamos farmacijos įmonėms teisę nustatyti jų pardavimo kainą. Be to, net jei kitose valstybėse narėse viešosios valdžios institucijos nustato ir vaistų pardavimo kainą, vis dėlto tai nereiškia, kad atitinkamų vaistų gamintojai neturi jokios įtakos nustatant ribą, pagal kurią nustatoma jų pardavimo kaina ir kompensavimo dydis.

63 Iš tikrųjų, kaip pažymėjo Komisija, net tose valstybėse narėse, kur vaistų pardavimo kainą ar jų kompensavimo dydį nustato viešosios valdžios institucijos, atitinkami vaistų gamintojai dalyvauja derybose, per kurias, šių gamintojų prašymu ir siūlymu nustatoma taikytina kaina ir dydis. Kaip pažymėta Direktyvos 89/105 2 ir 3 konstatuojamosiose dalyse, nustatydamos vaistų kainą šios viešosios valdžios institucijos turi ne tik kontroliuoti sveikatos apsaugai skirtas išlaidas ir užtikrinti galimybę įsigyti pakankamai vaistų derama kaina, bet taip pat stimuliuoti vaistų gamybą ir skatinti naujų vaistų tyrimą bei plėtojimą. Kaip savo išvados 90–93 punktuose pažymėjo generalinis advokatas, atitinkamo vaisto kainos ar jo kompensavimo dydis atitinka įtaką, kurią per derybas dėl jų kainos turi tiek atitinkamos valstybės narės valdžios institucijos, tiek farmacijos įmonės.

64 Antra, reikia priminti, kad kai vaistai saugojami patento, suteikiančio jo turėtojui laikinąjį monopolį, gamintojo ir jo platintojų arba lygiagrečia prekyba užsiimančių asmenų ir nacionalinių platintojų kainų konkurencija iki šio patento galiojimo pabaigos yra vienintelė tarp jų įmanoma konkurencijos forma.

65 Taikydamas EEB sutarties 85 straipsnį (vėliau – EB sutarties 85 straipsnis, dabar – EB 81 straipsnis), Teisingumo Teismas nusprendė, kad gamintojo ir platintojo susitarimas, kuriuo siekiama atriboti nacionalinę rinką vykdant valstybių narių tarpusavio prekybą, gali prieštarauti Sutarties tikslui siekti nacionalinių rinkų sujungimo įsteigiant bendrąją rinką. Teisingumo Teismas ne kartą kvalifikavo susitarimus, kuriais siekiama atskirti nacionalines rinkas pagal nacionalines sienas arba dėl kurių apsunkinama nacionalinių rinkų skvarba, taip pat tuos, kuriais siekiama uždrausti ar apriboti lygiagretų eksportą, kaip susitarimus, kurių tikslas apriboti konkurenciją šio Sutarties straipsnio prasme (žr., be kita ko, 1983 m. lapkričio 8 d. Sprendimo *IAZ International Belgium ir kt. prieš Komisiją*, 96/82–102/82, 104/82, 105/82, 108/82 ir 110/82, Rink. p. 3369, 23–27 punktus; 1998 m. balandžio 28 d. *Javico*, C-306/96, Rink. p. I-1983, 13 ir 14 punktus ir 2006 m. balandžio 6 d. Sprendimo *General Motors prieš Komisiją*, C-551/03 P, Rink. p. I-3173, 67–69 punktus).

66 Todėl, atsižvelgiant į šį Sutarties tikslą ir tą, kuriuo siekiama užtikrinti, kad konkurencija vidaus rinkoje nebūtų iškraipoma, EB 82 straipsnyje įtvirtintas draudimas negali būti netaikomas dominuojančią padėtį užimančios įmonės praktikai, kuria siekiama išvengti bet kokio lygiagretaus eksporto iš vienos valstybės narės į kitas valstybes nares ir kuri, atribodama nacionalines rinkas, neutralizuoja veiksmingos konkurencijos naudą, tokiu eksportu siūlomą galutiniams vartotojams šiose kitose valstybėse tiekimo ir kainų srityje.

67 Jeigu dėl to kainų farmacijos produktų sektoriuje reglamentavimo laipsnis negali pašalinti Bendrijos konkurencijos taisyklių taikymo, taip nėra ir tada, kai valstybių narių, kuriose naudojamasi kainų nustatymo sistema, vertinant farmacijos įmonės atsisakymą pristatyti vaistus didmenininkams, užsiimantiems lygiagrečiu eksportu, negalima ignoruoti, kad toks valstybės kišimasis yra vienas iš veiksnių, galinčių sudaryti palankias sąlygas lygiagrečiai prekybai.

68 Be to, atsižvelgiant į Sutarties tikslus apsaugoti vartotoją neiškreipta konkurencija bei sujungti nacionalines rinkas, šių konkurencijos taisyklių taip pat negalima aiškinti taip, kad dominuojančią padėtį užimančiai farmacijos įmonei, siekiančiai apsaugoti

savo komercinius interesus, nelieka nieko kita, kaip tik visiškai nebeprekiauti savo vaistais toje valstybėje narėje, kur nustatytos santykinai mažos jų kainos.

69 Iš to matyti, kad jeigu vaistų kainų reglamentavimo laipsnis nepanaikina bet kokio dominuojančią padėtį užimančios įmonės atsisakymo įvykdyti užsakymus, kuriuos jai pateikė lygiagrečiu eksportu užsiimantys didmenininkai, neteisėtumo, tokia įmonė turi bent jau galėti imtis protingų priemonių, atitinkančių būtinybę apsaugoti savo komercinius interesus.

70 Šiuo klausimu, nesant būtinybės nagrinėti *GSK AEVE* pateikto argumento, kad farmacijos įmonėms būtina riboti lygiagretų eksportą, kad būtų išvengta galimybės sumažinti jų investicijas į vaistų tyrimus ir plėtojimą, pakanka pažymėti, kad norint įvertinti, ar farmacijos įmonės atsisakymas pristatyti vaistus lygiagrečiu eksportu užsiimantiems didmenininkams yra protinga ir proporcinga priemonė, palyginti su grėsme, kuri kyla dėl šio eksporto jos teisėtiems komerciniams interesams, reikia nustatyti, ar šių didmenininkų pateikti užsakymai yra neįprasti (žr. šiuo klausimu minėto sprendimo *United Brands ir United Brands Continentaal prieš Komisiją* 182 punktą).

71 Iš tikrųjų nors negalima sutikti, kad dominuojančią padėtį užimanti farmacijos įmonė valstybėje narėje, kurioje kainos yra santykinai mažos, nebevykdytų įprastų ankstesnio kliento užsakymų vien dėl to, kad jis, aprūpindamas šios valstybės narės rinką, eksportuoja tam tikrą užsakytų produktų kiekį į kitas valstybes nares, kuriose kainos yra didesnės, vis dėlto šiai įmonei leidžiama, laikantis protingumo ir proporcingumo kriterijaus, kovoti su grėsme, kurią jos prekybiniams interesams gali kelti įmonės, pageidaujančios, kad šioje pirmojoje valstybėje narėje jai būtų pristatytas didelis iš esmės lygiagrečiam eksportui skirtų produktų kiekis, veikla.

72 Šiuo atveju iš nutarčių dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad ginčiuose, kuriuos nagrinėjant buvo priimtos šios nutartys, apeliantai pagrindinėse bylose reikalavo ne to, kad *GSK AEVE* visiškai įvykdytų jai pateiktus užsakymus, bet kad ši bendrovė jiems parduotų vaistų kiekį, atitinkantį mėnesinį pardavimo vidurkį per dešimt pirmųjų 2000 m. mėnesių. Šešiuose iš dešimties skundų pagrindinėse bylose apeliantai prašė, kad šis kiekis būtų padidintas tam tikru procentu, kuris tam tikrais atvejais buvo 20 %.

73 Tokiomis aplinkybėmis prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nustatyti, ar šie užsakymai buvo įprasti, palyginti su ankstesniais komerciniais ryšiais, kuriuos dominuojančią padėtį užimanti farmacijos įmonė buvo užmezgusi su atitinkamais didmenininkais, ir su užsakymų apimtimi pagal atitinkamos valstybės narės rinkos poreikius (žr. šiuo klausimu minėto sprendimo *United Brands ir United Brands Continentaal prieš Komisiją* 182 punktą ir 1978 m. birželio 29 d. Sprendimo *Benzine en Petroleum Handelsmaatschappij ir kt. prieš Komisiją*, 77/77, Rink. p. 1513, 30–32 punktus).

74 Toks vertinimas taip pat atsako į *GSK AEVE* pateiktą argumentą dėl nacionalinės teisės aktų poveikio aprūpinimui vaistais ir visų pirma argumentą, kad lygiagrečiu eksportu užsiimančioms įmonėms netaikomos tos pačios platinimo ir sandėliavimo pareigos kaip farmacijos įmonėms ir dėl to jos gali trukdyti vaistų gamybos ir platinimo planavimui.

75 Iš tiesų Graikijoje, kaip matyti iš šio sprendimo 8 punkto, nacionaliniame teisės akte farmacijos produktų didmenininkams numatyta pareiga konkrečioje geografinėje teritorijoje tenkinti vaistų asortimento poreikius. Taip pat tiesa yra tai, kad tuo atveju, kai dėl lygiagretaus eksporto atitinkamoje nacionalinėje rinkoje atsiranda vaistų nepakankamumas, būtent kompetentingos valdžios institucijos, o ne dominuojančią padėtį užimančios įmonės turi sureguliuoti šią situaciją, taikydamos tinkamas

ir proporcingas priemones, remdamosi nacionalinės teisės aktais ir pareigomis, numatytomis Direktyvos 2001/83 81 straipsnyje.

76 Tačiau farmacijos produktų gamintojas, susidūręs su neįprasto kiekio užsakymais, turi galėti apsaugoti savo komercinius interesus. Taip gali būti tada, jei atitinkamoje valstybėje narėje tam tikri didmenininkai užsako iš šio gamintojo tokį vaistų kiekį, kuris yra neproporcingas tam, kurį tie patys didmenininkai parduodavo anksčiau, kad tenkintų minėtos valstybės narės rinkos poreikius.

77 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pateiktus klausimus reikia atsakyti, kad EB 82 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad įmonė, užimanti dominuojančią padėtį atitinkamoje vaistų rinkoje, atsisakydama vykdyti jai pateiktus įprastus didmenininkų užsakymus, kad sutrukdytų lygiagrečiam eksportui, kuriuo užsiima šie didmenininkai, iš vienos valstybės narės į kitas valstybes nares, piktnaudžiauja dominuojančia padėtimi. Prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nustatyti, ar šie užsakymai buvo įprasti, atsižvelgiant į užsakymų apimtį, palyginti su šios valstybės narės rinkos poreikiais, ir į ankstesnius komercinius ryšius, kuriuos ši įmonė buvo užmezgusi su atitinkamais didmenininkais.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

78 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamose bylose, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

EB 82 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad įmonė, užimanti dominuojančią padėtį atitinkamoje vaistų rinkoje, atsisakydama vykdyti jai pateiktus įprastus didmenininkų užsakymus, kad sutrukdytų lygiagrečiam eksportui, kuriuo užsiima šie didmenininkai, iš vienos valstybės narės į kitas valstybes nares, piktnaudžiauja dominuojančia padėtimi. Prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nustatyti, ar šie užsakymai buvo įprasti, atsižvelgiant į užsakymų apimtį, palyginti su šios valstybės narės rinkos poreikiais, ir į ankstesnius komercinius ryšius, kuriuos ši įmonė buvo užmezgusi su atitinkamais didmenininkais.

Parašai.